

УЧИЛИШНИТЕ ЕМИСИИ ПО ИСТОРИЈА ВО РАМКИТЕ НА ОБРАЗОВНАТА ЕМИСИЈА „В И Д И Ц И“ ЗА 1980 ГОДИНА

Во текот на 1980 година прилозите по историја ќе се зголемат, што ќе даде можност да се одбележат повеќе јубилејни годишнини а меѓу нив, посебно ја истакнуваме 35-годишнината од победата над фашизмот. Потоа ќе се презентираат разновидни содржини од блиското и од далечното минато на македонскиот народ и народностите што живеат со него, на другите југословенски народи, како и настани и личности од меѓународното работничко движење како и од општа историја и слично.

Зголемениот број прилози дава можност и за корелативен приод во обработката, што засилено ќе повлијае врз развитокот на правилното историско мислење кај младите, придонесувајќи за нивното оспособување да ги откриваат суштините на настаните, јасно уочувајќи ја нивната појавност. Зашто, создавањето на појавата и на суштината претставува значајна компонента на дијалектичното историско мислење. Содржините ќе се обработуваат низ циклуси и одделно, како посебни прилози.

Во текот на 1980 година ќе бидат застапени следниве циклуси, што до јуни ти даваме и со датуми.

I. ПО ПОВОД НЕКОЛКУ ГОДИШНИНИ

1) Едвард Кардељ — еден од основоположниците на историските одлуки на АВНОЈ во Јајце, по повод првата годишнина од смртта. Прилогот го нагласува извонредното визионерство на овој наш истакнат револуционер и државник, афирмиран теоретичар на нашата социјалистичка изградба, на настаните што доаѓаа во текот на НОВ и Револуцијата, во првите повоени години, посебно во историската 1948 и по неа, во постојаното содржинско збогатување на социјалистичкото самоуправање кај нас. Познатото писмо на Е. Кардељ до Тито од 14. XII. 1942, со кое почнува прилогот и неговиот говор на II заседание на АСНОМ, во декември 1944, во Скопје, со што завршува прилогот, најосведочено зборуваат за насловот на прилогот. 4. II.

2) Ве запознаваме со институтот за современа историја во Белград — по повод двасетгодишниот јубилеј. Гости: д-р Перо Дамјановиќ, директор и неколкумина научни соработници. Посебен акцент ќе се даде на новоизлезените од 6. до 10. том на СОБРАНИТЕ ДЕЈА на Тито. Ќе бидат прочитани делови од досега необјавени ракописи на Јосип Броз, што се однесуваат за македонскиот народ. Тоа се написи од VI-иот том, под наслов: „Балканските воени провокатори — бугарската, српската

и хрватската реакција за Македонија*, од декември 1940 и „Против проширувањето на војната на Балканот — за слобода и рамноправност на македонскиот народ“, од јануари 1941. На 18. II. во третиот прилог ќе биде осветлен и ликот на познатиот револуционер Благој Давков. 11 и 18. II.

3) **Велько Влаховиќ — и радиостаницата „Слободна Југославија“**, по псовод петтата годишнина од смртта. Овој истакнат предвоен револуционер, шпански борец, афирмиран дипломат на КПЈ, врвен партиски раководител, теоретичар на практичната методолошка акција на Партијата, даде голем придонес за афирмацијата на НОВ на меѓународен план, како главен и одговорен уредник на радио-станцијата „Слободна Југославија“, која дејствуваше од ноември 1941 до март 1945 година од Москва. Оваа радиостаница во свое време редовно ја информираше нашата напредна јавност за вистинската состојба на фронтите и воопшто за текот на антифашистичката борба во светот од сите аспекти. На овој ден, на крајот, емисијата не запознава и со ликот на Малина Поп Иванова, познат партиски активист од Македонија, во КОМИНТЕРНАТА. 3. III.

II. ДВИЖЕЊАТА НА ОТПОРОТ ПРОТИВ ФАШИЗМОТ ВО ЕВРОПА И ВО СВЕТОТ

1) **Положбата во Германија и во Австрија.** Од Мемоарите на Лујџи Лонго и Палмиро Тольати. 25. II.

2) **Значајни настани во Данска, Холандија и Белгија.** Што ни раскажува Андре Лаказ во романот „ТУНЕЛ“ — Од историската белетристика. 25. II.

3) **Слики од антифашистичката борба во соседните балкански земји, потоа и од Норвешка.** Посебен прилог ќе биде посветен на ликот на Доне Крапчев. 17. III.

4) **Слики од Полска и СССР.** Од мемоарската литература: Учеството на странци во НОВ и Револуцијата. 24. III.

5) **Од историската белетристика:** Од страниците на американската антифашистичка литература. Значајни антифашистички настани во Азија и во Африка. Рубриката „Ликови-светилници“ е посветена на ликот на Никола Димитровски — Грчето. 31. III.

6) **Писателот Ерих Марија Ремарк — истакнат германски антифашисти.** 21. IV.

7) **Луј Адамич — афирмиран американски антифашист од југословенско потекло.** 12. V.

8) **Анри Барбис и Димитар Влахов во одбрана на Георги Димитров на Лајпцишкиот процес во 1933** — од осмиот традиционален Барбисов час на IV-5 клас во гимназијата „Јосип Броз — Тито“ во Скопје, во соработка со учениците од гимназиите

„Георги Димитров во Скопје и во Лајпциг, како и учениците од Училиштето за занимања „Димитар Влахов“ од Скопје. 19. V.

9) На 14. IV. — 28. IV, на 12 и 26 мај ќе бидат посветени прилози за ликовите на: **Коце Стојановски — Металец, Благој Деспотовски — Шовел, Владимир Мацанов — Мирче и Лазар Танев.**

III. ОД БОИШТАТА НА ПОБЕДОНОСНАТА 1945 ГОДИНА

1) **Слики од исочниот фронт.** Од украинската антифашистичка мемоарска литература. 7. IV.

2) **Сремскиот фронт низ документи.** Секавања на еден командант на својот куриер. 14. IV.

3) **Западниот фронт во документите и во мемоарската литература.** 21. IV.

4) **Другари ајде да ојме на работа пред зората — слики од обновата на веќе ослободената земја** — прилози од неколку републики, по повод Први Мај, — прилогот ја нагласува замената на воените акции со акции за обнова на земјата навестувајќи го скорешното уништување на фашизмот. 28. IV.

5) **5 мај Битката за Берлин,** потоа посебен прилог Слободен Берлин во дневниот печат.

6) **26 мај Од мемоарите на Черчил.**

IV. БОРБАТА ЗА МЕЃУНАРОДНО ПРИЗНАВАЊЕ НА ЈУГОСЛАВИЈА НИЗ НОВ

1) **Меѓународните проблеми на нашето востание во првите години.** 12. V.

2) **Историската 1943 година.** 26. V.

3) **Привремената влада на Нова Југославија.** Во одбрана на суверените права и на границите на Нова Југославија 2. VI.

V. ИСТОРИЧАРИТЕ — ИСТРАЖУВАЧИ НА МАКЕДОНСКОТО НАЦИОНАЛНО-ОСЛОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕЊЕ НИ РАСКАЖУВААТ

Прилозите од овој циклус се јавуваат секој втор четврток. Циклусот почнува на 14 февруари — наш гостин е академикот Љубен Лапе. Потоа д-р Манол Пандевски, дописен член на МАНУ, д-р Орде Ивановски, д-р Владо Ивановски, професор д-р Христо Анденовски-Полјански, д-р Иван Катарџиев, м-р Даринка Пачемска, д-р Александар Апостолов. Циклусот ќе продолжи и во текот на 1981. Разговорите ќе опфатат содржини и од НОБ и Социјалистичката изградба, потоа од Македонското

средновековје, од Отоманскиот период, а ќе учествуваат и југословенски и странски историчари, кои дел од својата научна работа ја посветиле и на историјата на македонскиот народ.

Во периодот меѓу септември и декември 1980 година ќе се планираат следниве циклуси:

VI. ЦРВЕНИТЕ КОМУНИ ВО МАКЕДОНИЈА И ВО ЈУГОСЛАВИЈА ЗНАЧАЈНИ ЦЕНТРИ НА БАЛКАНОТ, ВО ЕВРОПА И ВО СВЕТОТ — СРЕДИШТА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА МИСЛА, што ќе продолжи и во наредната година. Преку него ќе се разоткријат и нашите врски со меѓународното работничко движење, и воопшто со напредните сили во светот, за да се нагласи долгиот и сесипан процес на национално себенаоѓање и афирмирање на македонскиот народ, кое оставило длабоки траги во светската историја, што не можат толку лесно да се избришаат, наспроти на постојаните настојувања на непријателите на македонскиот национален индивидуалитет да го сторат тоа. Да спомнеме некои центри: Солун, Цариград, Софија, Белград, Петроград, Париз, Лондон, Виена и други. Циклусот го опфаќа XIX век и првите четири децении на XX в.

VII. СУБЈЕКТИВНИТЕ СИЛИ НА МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО ВО XIX ВЕК: селанството, занаетчиите и трговците, интелегенцијата, што ќе продолжи во 1981 година.

VIII. НАЦИОНАЛНОТО ПРАШАЊЕ ВО ЕВРОПА ПО ПРВАТА СВЕТСКА ВОЈНА.

IX. ОД СТРАНИЦИТЕ НА МЕЃУНАРОДНОТО РАБОТНИЧКО ДВИЖЕЊЕ ВО НАШАТА И ВО ЈУГОСЛОВЕНСКАТА ИСТОРИОГРАФИЈА.

„Гурѓевка ДОНЕСКА-ТРЕНЧЕВСКА